МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: ЕТАПИ, ПРОЦЕСИ, ВИКЛИКИ

Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2024. – Т. 49. – С. 55-62
DOI: 10.31861/mhpi2024.49.55-62

Modern Historical and Political Issues: Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi: Chernivtsi National University, 2024. – Volume. 49. – pp. 55-62
DOI: 10.31861/mhpi2024.49.55-62

УДК 327.7:355]„20”(73+520)(043.2)

Ірина Габро[1], Олександр Шевчук[2]

Основні напрямки співпраці США та Японії в межах військово-політичного союзу у XXI ст.

Створений після Другої світової війни, американсько-японський військово-політичний союз є важливим для інтересів обох країн в Азії. Останніми роками більш наполегливий Китай, Північна Корея з ядерною зброєю та інші виклики, підштовхнули альянс до внесення історичних коректив, включаючи підвищення ролі японських військових.

У статті розглянуто основні напрямки співробітництва між США та Японією як військово-політичних союзників на сучасному етапі. Зокрема, висвітлено механізм регулярних та тимчасових зустрічей та діалогів з питань безпеки в межах американсько-японського військово-політичного союзу. Також у статті розкрито особливості співпраці двох держав у сфері розвитку технології ПРО, розробки та спільного виробництва військового потенціалу, а також у космічній галузі.

Ключові слова: США, Японія, військово-політичний союз, безпека, військово-політичне співробітництво.

Iryna Habro[1], Oleksandr Shevchuk[2]

Significant Trends in the U.S.-Japan Military-Political Alliance in the 21st Century

Established after World War II, the U.S.-Japan military-political alliance is crucial for the interests of both countries in Asia. In recent years, increasing assertiveness from China, North Korea's nuclear weapons, and other challenges have pushed the alliance to make historical adjustments, including enhancing Japan's military role. The U.S.-Japan alliance is based on shared vital interests and values, including stability in the Asia-Pacific region, preservation and promotion of political and economic freedoms, support for human rights and democratic institutions, and ensuring prosperity for the peoples of both countries and the international community as a whole. Japan provides bases and other support to U.S. forces necessary to maintain stability in the region. Over the past decade, the Alliance has been strengthened through a review of core defense principles that better define Japan's non-combat role in regional contingencies, the renewal of the host nation support agreement for U.S. forward-deployed forces in Japan, and the Defense Policy Review Initiative.

The full-scale war in Ukraine, which began in February 2022, and Russia's nuclear coercion in the conflict have sparked a debate in Japan regarding the future course of national security policy, including its nuclear future. Immediately following Russia's invasion of Ukraine, Abe commented that Japan should discuss the concept of joint nuclear weapon use with the United States, as some members of the

[1] Кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Україна.
Candidate of Political Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Relations and Foreign Policy, Black Sea National University named after Petro Mohyla, Ukraine.
E-mail: irngabro@gmail.com; https://orcid.org/0000-0001-8215-7615.

[2] Доктор політичних наук, процесор, завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Україна.
Doctor of political sciences, processor, head of the department of international relations and foreign policy, Black Sea National University named after Petro Mohyla, Ukraine.
E-mail: shevchukov07@gmail.com; https://orcid.org/0000-0003-0335-6873.

© 2024 Iryna Habro, Oleksandr Shevchuk. Published by Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (CC BY 4.0).

North Atlantic Treaty Organization do. However, Japan appears to remain committed to its role as a proponent of nuclear non-proliferation and disarmament.

The article discusses the main directions of cooperation between the United States and Japan as military-political allies in the present day. In particular, it highlights the mechanism of regular and ad-hoc meetings and dialogues on security issues within the U.S.-Japan military-political alliance. Additionally, the article examines the specifics of cooperation between the two states in the development of missile defense technology, the development and joint production of military capabilities, as well as in the space domain.

Keywords: USA, Japan, military-political alliance, security, military-political cooperation.

Постановка наукової проблеми та її значення. Американсько-японський альянс є наріжним каменем інтересів безпеки США в Азії та фундаментальним для регіональної стабільності та процвітання. Він базується на спільних життєвих інтересах і цінностях. До них належать стабільність в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, збереження та просування політичних та економічних свобод, підтримка прав людини та демократичних інститутів, а також забезпечення процвітання для народів обох країн і міжнародного співтовариства в цілому. Японія надає бази та іншу підтримку силам США, які необхідні для підтримки стабільності в регіоні. За останнє десятиліття Альянс було зміцнено завдяки перегляду керівних принципів оборони, які краще визначають небойову роль Японії в регіональних надзвичайних ситуаціях, поновленню угоди про підтримку країною-господарем передових сил США, розміщених у Японії, та Ініціативі перегляду оборонної політики. Оскільки співпраця Японії та США є стратегічно важливою для безпекової ситуації в регіоні АТР, доцільно проаналізувати основні напрямки співпраці цих держав **в** межах військово-політичного союзу у XXI столітті.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Особливості співпраці США та Японії в межах військово-політичного союзу досліджується низкою авторів. Зокрема, варто виокремити праці Д. Енвала[3], Ш. Сміт[4], М. Дж. Гріна[5], Д. Блер та М. Хіронаки[6], Дж.Джобсопа[7] та інших. Серед робіт японських вчених, слід виокремити праці А. Кавасакі та С. Нахорі[8], Н. Ямагучі[9] та Х. Ву[10], в яких розкрито окремі аспекти та ключові проблеми у співробітництві Японії та США.

Формулювання мети статті. Метою дослідження є аналіз основних напрямків співпраці США та Японії в межах військово-політичного союзу у XXI ст. **Завдання статті:** встановити фактори поглиблення співробітництва США і Японії; розкрити та охарактеризувати головні напрямки їх співпраці, зокрема в науково- і військово-технічній, оборонній та безпековій сферах.

Виклад основного матеріалу. Токіо і Вашингтон розробляють курс військово-політичного альянсу в рамках кількох регулярних та тимчасових зустрічей та діалогів. На найвищому на рівні, цілі та пріоритети альянсу встановлюються під час лідерських самітів між президентом США і прем'єр-міністром Японії. Консультативний комітет з питань безпеки (SCC) на рівні Кабміну є основним форумом для прийняття рішень альянсу. До його складу входять міністри

[3] Envall, D., (2015), The Okinawa «Effect» in US–Japan Alliance Politics, *Asian Security*, Volume 11, Issue 3, p. 225-241. Available from: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14799855.2015.1111339 [accessed: 11.03.2024].

[4] Smith, S., (2015), Asia's Great Powers and Regional Stability: A New Trilateral Dynamic Between the United States, China and Japan, *American Foreign Policy Interests*, Vol. 37, № 5-6, p. 303-310.

[5] Green, M. J., (2007), The US-Japan alliance a brief strategic history, *Asian governments and legal systems*. Available from: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:HsmX5hqQogIJ:https://www.asianstudies.org/wp-content/uploads/the-us-japan-alliance-a-brief-strategic-history.pdf+&cd=19&hl=ru&ct=clnk&gl=ua [accessed: 11.03.2024].

[6] Blair, D., Hironaka, M., (January 24, 2016), The North Korean Nuclear Test and the US-Japan Alliance, *The Diplomat*, Available from: http://thediplomat.com /2016/01/the-north-korean-hydrogen-bombtest-and-the-us-japan-alliance/ [accessed: 11.03.2024].

[7] Johnson, J., (February 27, 2022), Japan Should Consider Hosting U.S. Nuclear Weapons, Abe Says, *Japan Times*, Available from: https://www.japantimes.co.jp/news/2022/02/27/national/politics-diplomacy/shinzo-abe-japan-nuclear-weapons-taiwan [accessed: 11.03.2024].

[8] Kawasaki, A., Nahory, C., (October 3, 2014), Japan's Decision on Collective Self-Defense in Context, *The Diplomat*, Available from: http://thediplomat.com /2014/10/japans-decision-on-collective-selfdefense-in-context/ [accessed: 11.03.2024].

[9] Yamaguchi, N., (2015), The Sino-Japanese Relationship and Its Implications for Regional Security in East Asia, *American Foreign Policy Interests*, Vol. 37, № 5–6, p. 288–295.

[10] Wu, X. (2016), Cooperation, Competition and Shaping the Outlook: The United States and China's Neighbourhood Diplomacy, *International Affairs*, Vol. 92, № 4, p. 849–867.

оборони і державні міністри США та їхні японські колеги. Такий комітет більш відомий як «2+2». SCC збирається приблизно раз на рік або раз на два роки і випускає спільні заяви, які відображають поточні проблеми альянсу та дають конкретні результати керівництву на найближчу перспективу. Деякі засідання SCC були більш далекосяжними та детальними щодо пріоритетів альянсу та спільних стратегічних цілей.

Протягом багатьох років засідання SCC давали рекомендації високого рівня щодо суттєвих змін в альянсі та ініціативи. Наприклад, SCC 2002 року заснував Ініціативу перегляду оборонної політики, спрямовану на перегляд структуру та цілей альянсу та адаптуючись проблем забезпечення безпеки після 11 вересня 2001 р. За цією ініціативою засідання SCC у період 2005-2007 рр. було здійснено перегрупування збройних сил США в Японії. SCC у 2012 р. оновив Огляд оборонної політики, а на засіданні SCC 2013 року було поставлено завдання переглянути Керівні принципи для США – Японське оборонне співробітництво – вперше з 1997 року; настанови були затверджені і оприлюднені на зустрічі 2015 року[11].

Засідання Консультативного комітету з питань безпеки у 2017 році відбулося в період загострення напруженості з Північною Кореєю. В результаті, у спільній заяві наголошувалося на важливості зміцнення можливостей альянсу для вирішення «нової фази» північнокорейської загрози. Вперше в заяві SCC висловлено занепокоєння з приводу безпеки в Південному та Східнокитайському морях. На додаток до повторного підтвердження того, що Американсько-японський договір охоплює острови Сенкаку в Східнокитайському морі, у заяві відзначається значення продовження бойових дій у Південно-Китайському морі, у тому числі через відповідну діяльність із підтримки свободи судноплавства, двосторонні та багатосторонні навчання та скоординована допомога у розбудові потенціалу». У заяві також наголошувалося на зусиллях для розвитку регіонального співробітництва у сфері безпеки з такими партнерами, як Австралія, Індія, Південна Корея та країни Південно-Східної Азії та намір Японії «розширити свою роль в альянсі», особливо в областях «розвідки, спостереження, навчання, дослідження та нарощування потенціалу та спільного використання об'єктів».

Також управління альянсом реалізують через роботу підкомітету з безпеки, підкомітету з питань оборонного співробітництва та управління Альянсом. Діалог США та Японії щодо ролей, місій та можливостей двох країн у військовій сфері забезпечують більш конкретні директиви, що випливають із керівних принципів політики.

Як острівна держава, Японія має необхідність забезпечення морської безпеки, адже інтереси національної безпеки цієї держави значною мірою зосереджені в морській сфері. Морські сили самооборони Японії (MSDF) є одними із найбільш боєздатних військово-морських сил у світі і тісно співпрацюють зі своїм аналогом США. Чиновники ВМС США стверджують, що вони мають тісніші щоденні стосунки з MSDF, ніж з будь-якими іншими військово-морськими силами, проводячи щорічно понад 100 спільних навчань[12].

Під час холодної війни ВМС США і MSDF розвинула міцне спільне співробітництво в протичовновій війні, що відіграло ключову роль у протидії радянській загрозі на Тихому океані. ВМС також захищають ключові морські лінії комунікації.

Японське законодавство 2015 року перетлумачує японську конституцію, щоб дозволити Силам держоборони Японії (SDF) забезпечувати «колективну самооборону» для своїх союзників Саме це дозволяє MSDF захищати союзні судна в міжнародних водах. Оскільки цей закон набув чинності у 2016 році, SDF розгорнув активну діяльність по захисту або супроводженню кораблів та літаків США.

Значна допомога, яку Японія надала на підтримку операцій США, надійшла від MSDF:

- дозаправлення паливом кораблів коаліції в Індійському океані, що беруть участь у операції «Незмінна свобода» та супроводження есмінця Aegis;
- відправка кількох кораблів, гелікоптерів та транспортних літаків для надання допомоги в ліквідації наслідків стихійного лиха після цунамі в Індійському океані 2004 року;
- розгортання суден MSDF для антипіратської місії біля узбережжя Сомалі.

[11] The U.S.-Japan Alliance, (June 13, 2019), *Congressional. Research Service*, p. 33. Available from: https://sgp.fas.org/crs/row/RL33740.pdf [accessed: 11.03.2024].
[12] Ibid.

Багато аналітиків вбачають співпрацю США та Японії щодо ПРО як найбільш надійний напрям двостороннього співробітництва. У огляді протиракетної оборони Міністерства оборони США за 2019 рік сказано, що «Японія є одним із наших найсильніших партнерів з протиракетної оборони»[13].

Дві країни тісно співпрацюють у сфері розвитку технології ПРО, проводять спільні науково-дослідні проекти ще з 1980-х років. Значною мірою, така співпраця є відповіддю на зростаючу загрозу балістичних ракет з боку Північної Кореї.

У 2003 році Коїдзумі вирішив придбати системи ПРО для національної оборони. Закупівля Японією розроблених в США технологій та перехоплювачів після 2003 року надають дуже потужну ПРО здатність. SDF має 24 одиниці PAC-3, розгорнуті на Японському архіпелазі, і шість кораблів з системами ПРО Aegis і перехоплювачами SM-3 Block IA[14].

Японія також має 11 радіолокаційних систем раннього попередження і планує розгорнути дві Aegis Ashore системи. Американські військові розмістили нерозкриту кількість одиниць PAC-3 на своїх базах Японії та семи кораблів, здатних до ПРО Aegis, в навколишніх морях (два з яких наразі є на ремонті). Для доповнення ряду передових японських радарів Сполучені Штати мають два радари AN/TPY-2 X-діапазону в Японії[15].

Зріле американсько-японське партнерство в галузі ПРО є ключовим фактором покращення координації та сумісності альянсу. Обидві країни передають інформацію від різних датчиків, що створює спільну операційну картину в Двосторонньому об'єднаному оперативному командному центрі в Йокоті. Ця домовленість щодо обміну інформацією покращує ефективність ідентифікації цілі, відстеження та подання сигналу перехоплювача. Північнокорейські запуски ракет великої дальності відкрили можливості для Сполучених Штатів і Японії у випробовуванні своєї системи BMD в реальних обставинах[16]. Дві країни також проводять разом спільні навчання з ПРО, а також спільну розробку та випробування вдосконаленого блоку SM-3 IIA-перехоплювач, який Японія придбала та розгорнула в Японії в 2021 році.

Японія є основним покупцем оборонного обладнання американського виробництва і має статус країна НАТО плюс п'ять. У період з 2009 по 2018 роки Японія входила до 10 найбільших одержувачів фактичних поставок основних звичайних озброєнь із США, витрачаючи в середньому 363,9 мільйона доларів США на рік, що становить від 83 до 97% імпорту зброї Японії[17].

SDF має більше спільного обладнання з американськими військовими, ніж з будь-якими іншими військовими союзниками, за словами представників оборони США в Японії.

У 2016 році США та Японія підписали взаємну угоду про оборонні закупівлі, яка дозволяє іноземним і вітчизняним компаніям конкурувати за оборонні контракти в обох країнах на рівних умовах шляхом усунення протекціоністських умов.

Японські компанії всередині країни виготовляли деяке обладнання за ліцензією американських компаній, зокрема такі складні системи, як винищувачі F-15J і F-15SDJ у 1980-х і 1990-х роках, а останнім часом F-35A (однак це виробництво може бути скорочено до обслуговування, ремонту, капітального ремонту та оновлення послуг у 2020-х роках).

За останні роки Сполучені Штати дозволили численні резонансні покупки оборонної техніки США за програмою FMS Японією, наприклад:

– F-35 Joint Strike Fighters (42 за 10 мільярдів доларів у 2012 році);

– Літак раннього попередження та управління E-2D «Hawkeye» (4 за 1,7 млрд. дол. у 2015 році та 9 за 3,135 мільярда доларів у 2018 році);

– Aegis Weapon Systems (2 на 1,5 мільярда доларів у 2015 році та 2 на 2,15 мільярда доларів у 2019 році);

[13] Missile Defense Review (January 17, 2019), U.S. Department of Defense, p. 67.
[14] Defense of Japan 2018, (August, 2018), Japan Ministry of Defense. White Paper, p. 324.
[15] Ibid.
[16] Garamone, J., (October 31, 2017), Trilateral Cooperation Needed to Combat North Korean Threat, *DoD News*, Available from: https://dod.defense.gov/News/Article/Article/1358791/trilateral-cooperation-needed-to-combat-north-korean-threat/ [accessed: 11.03.2024].
[17] Stockholm International Peace Research Institute, (April 17, 2019), *Importer/Exporter TIV Tables*, Available from: http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php [accessed: 11.03.2024].

– Літак V-22B «Osprey» (17 на 3 млрд доларів у 2015 році);
– повітряні заправники KC-46A «Пегас» (4 за 1,9 млрд доларів у 2016 році)[18].

В останні роки Сполучені Штати та Японія почали глибше кооперуватися у дослідженнях в сфері оборонної промисловості та спільному виробництві систем зброї. У Керівних принципах оборонного співробітництва Японії та США 2015 року є розділ під назвою «Двостороннє підприємство», де описуються дії двох союзників, які передбачають намір «співпрацювати у спільних дослідженнях, розробках, виробництві, а також випробуваннях та оцінках обладнання та у взаємному забезпеченні компонентів загального обладнання та послуг»[19].

Наприклад, технологічна співпраця щодо ПРО у 1990-х і 2000-х роках привела до угоди про спільне виробництво наступного покоління ракет-перехоплювачів для системи зброї Aegis, SM-3 Блок IIA[20]. Щоб ця співпраця стала реальністю, японський уряд зобов'язався дозволити передачу SM-3 Block IIA третім сторонам у Спільній заяві SCC від червня 2011 року, що стало важливою поступкою.

Японські «Три принципи експорту зброї» не дозволяли поставки зброї комуністичним країнам, санкціонованими ООН і країнам, «залученим або ймовірно залученим до міжнародних конфліктів»[21]. У 2014 р. ці принципи були модифіковані і отримали назву «Три принципи передачі оборонного обладнання та технологій», які надають більш детальний набір рекомендацій щодо розрізнення заборонених переказів від випадків, для яких потрібне «суворе обстеження та відповідний контроль», зокрема коли така передача «сприяє активному просуванню мирного внеску та міжнародне співробітництво»[22].

Нові принципи тепер дозволяють японським фірмам брати участь у виробництві деталей для F-35 Joint Strike Fighter і дозволять експорт оборонного обладнання. З 2013 року Японія також розширила співпрацю у сфері оборонного обладнання та технологій, підписавши угоди про передачу з кількома іншими країнами, включаючи Великобританію, Францію, Німеччину, Італію, Австралію, Індію та Малайзію. Примітно, що Японія почала експортувати обмежену кількість зброї до країн АСЕАН у рамках В'єнтьянської концепції. Це включало передачу п'яти навчально-тренувальних літаків MSDF TC-90 ВМС Філіппін у період з 2017 по 2018 роки за планами передачі додаткового звільненого обладнання[23].

Японія та Сполучені Штати вже продовжили спільну розробку та спільне виробництво військового потенціалу, такого як ракетний перехоплювач SM-3 Block IIA, який був побудований Raytheon та Mitsubishi Heavy Industries. Але Токіо хоче розвивати цей успіх і посилювати співпрацю над новими проектами з науково-технічним управлінням Пентагону.

Американський аерокосмічний гігант Lockheed Martin був залучений для надання технічної підтримки Японії для розробки винищувача нового покоління, відомого як FX, який планується замінити F-2 у 2030-х роках. Також буде задіяний Northrop Grumman. Наприкінці 2020 року компанія Mitsubishi Heavy Industries була обрана для керівництва цією галуззю, і Міністерство оборони згодом оприлюднило свої плани міжнародної співпраці.

Міністерство оборони Японії прагне продовжити дискусії зі Сполученими Штатами, а також Великобританією щодо можливої співпраці щодо FX на системному рівні, наприклад двигунів та авіоніки, спрямованих на зниження вартості та технічних ризиків. Вибір Lockheed Martin як партнера для Mitsubishi Heavy Industries має сприяти взаємодії між FX і F-35. Головним підрядником F-35 є компанія Lockheed. Вибір більш тісно пов'язуватиме безпекові та оборонно-

[18] Grevatt, J. (January 20, 2019), Japan steps back from F-35 assembly, *Jane's Defence Industry,* Available from: https://www.janes.com/article/85838/japan-steps-back-from-f-35-assembly [accessed: 11.03.2024].
[19] The Guidelines for Japan-U.S. Defense Cooperation (April 27, 2015), U.S. Department of Defense.
[20] Dominguez, G., (October 29. 2018), SM-3 Block IIA successfully completes intercept test, *Jane's Defence Weekly*, Available from: https://www.janes.com/article/84127/sm-3-block-iia-successfully-completes-intercept-test [accessed: 11.03.2024].
[21] Japan's Policies on the Control of Arms Exports, *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. Available from: https://www.mofa.go.jp/policy/un/disarmament/policy/index.html [accessed: 11.03.2024].
[22] The Three Principles on Transfer of Defense Equipment and Technology, *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. Available from: https://www.mofa.go.jp/fp/nsp/page1we_000083.html [accessed: 11.03.2024].
[23] Defense of Japan 2018, (August 2018), Japan Ministry of Defense. White Paper, p. 426-428.

промислові зв'язки між Японією та США, оскільки кожен з них прагне реагувати на зростаючу могутність Китаю[24].

США та Японія співпрацюють у космічній галузі. Так, у березні 2013 року Сполучені Штати та Японія запустили щорічний «Японсько-американський комплексний Діалог про космос» із залученням кількох відомств обох країн, включаючи оборону. На першій же зустрічі вони домовилися продовжити двосторонню угоду щодо космічної ситуаційної обізнаності, яка була підписана у травні того ж року. Переглянуті двосторонні рекомендації створюють основу для співпраці союзників щодо стійкості космічних засобів[25].

Японія збільшила навчання Сухопутних сил самооборони (GSDF) з морською піхотою США. GSDF надсилає військові кораблі, бойові гелікоптери та літаки, а також тисячі піхоти щорічно. У 2018 році у Каліфорнії відбулися спільні навчання Dawn Blitz. У березні 2018 року GSDF розгорнули на південному заході Японії Amphibious Rapid – бригаду із 3000 військових, які спеціалізуються на експлуатаційному обладнанні, такому як амфібія AAV-7 та V-22 Ospreys, які стануть головною силою реагування на напади на віддалені острови Японії, а також допомагатимуть з ліквідацією наслідків стихійного лиха. Японія також визнає необхідність покращення міжслужбової спільності, щоб проводити десантні операції[26].

Акцент на кіберпросторі став новим розвитком військово-політичного союзу Японії та США. Зараз кібербезпека є пріоритетом альянсу. Перші зусилля японського уряду щодо кібербезпеки сягають 2000-х років, у тому числі з «Планом дій із захисту інформаційних систем від кібератаки» у 2000 р. та створення Ради з політики інформаційної безпеки та Національного центру інформаційної безпеки (зараз має назву Національний центр інцидентів) у 2005 р.[27] Однак ці зусилля вважалися слабкими, зокрема через мляву участь у цих структурах офіційної влади для забезпечення координації між японцями та американцями. Кілька гучних кібератак, які вплинули на Японію, США та Південну Корею у 2009 та 2013 роках, підвищили рівень обізнаності про цю проблему і врешті-решт проклали шлях до базової програми 2014 року.

У листопаді 2014 року у Японії було створено Стратегічний штаб з кібербезпеки, щоб взяти на себе центральну роль у координації політики та реагування на інциденти кібербезпеки. Штаб видав національну Стратегію кібербезпеки, спочатку у 2015 році, а потім у 2018 році, яка об'єднує зусилля японського уряду. Середньострокова програма оборони 2018 року передбачає створення однієї спільної ескадрильї кіберзахисту. У 2017 році Японія оголосила про приєднання до США до Програми автоматизованого обміну індикаторами (AIS) Міністерства внутрішньої безпеки[28].

Повномасштабна війна в Україні, яка почалася в лютому 2022 року, і ядерний примус Росії в конфлікті викликали в Японії дискусію щодо подальшого курсу політики національної безпеки, включно з ядерним майбутнім. Дискусію підштовхнув покійний прем'єр-міністр Сіндзо Абе, коли він запропонував, щоб Японія розпочала розгляд концепції ядерного обміну зі Сполученими Штатами так само, як це роблять деякі члени НАТО. Незважаючи на те, що ці дебати були недовгими, насамперед через те, що громадськість не виявила великого інтересу до відмови від зобов'язань країни як неядерної держави, вони все ж спричинили зміни в оборонній політиці Японії, про що свідчить її Стратегія національної безпеки до 2022 року, яка пропонує можливі подальші зміни.

[24] Harper, J. (2021), Special report: U.S., Japan Set to Enhance Cooperation on Military R&D, *National defense.* Available from: https://www.nationaldefensemagazine.org/articles/2021/12/8/us-japan-set-to-enhance-cooperation-on-military-rd [accessed: 11.03.2024].

[25] Space cooperation Agreement between the United States of America and Japan (May 28, 2013), *U.S. Department of State: official website,* Available from: https://www.state.gov/documents/organization/219765.pdf [accessed: 11.03.2024].

[26] Japanese Self-Defense Forces launch 1st amphibious fighting unit (April 7, 2018), *Kyodo News,* Available from: https://english.kyodonews.net/news/2018/04/2f3bb80eb01b-japan-holds-kick-off-ceremony-for-1st-full-fledged-amphibious-force.html [accessed: 11.03.2024].

[27] Japanese Government's Efforts to Address Information Security Issues (November, 2008), *NISC*. Available from: https://www.nisc.go.jp/eng/pdf/overview_eng.pdf [accessed: 11.03.2024].

[28] Joint Statement of the Japan-U.S. Cyber Dialogue (July 24, 2017), *U.S. Department of State*. Available from: https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2017/07/272815.htm [accessed: 11.03.2024].

Відразу після російського вторгнення в Україну Абе прокоментував, що Японія повинна обговорити концепцію спільного використання ядерної зброї зі Сполученими Штатами, як це роблять деякі члени Організації Північноатлантичного договору (НАТО), стверджуючи, що Україна не зазнала б вторгнення, якби вони були держава-член НАТО[29]. Таку концепцію підтримали колишні високопосадовці Японії, як цивільні, так і військові.

Основне занепокоєння Японії щодо розширеного стримування США полягає в довірі до зобов'язань США щодо зобов'язань Альянсу. Дії США за останнє десятиліття особливо змусили японських політиків і громадськість поставити під сумнів зобов'язання США щодо захисту Японії. У зв'язку з цим позиція колишнього президента Трампа «Америка перш за все» та його зневажливе ставлення до своїх союзників за договором значно підірвали довіру Японії до зобов'язань США щодо альянсу.

Хоча Токіо високо оцінив зусилля адміністрації Байдена переорієнтуватися на своїх союзників і відновити їх довіру до зобов'язань США, багато політиків стурбовані тим, що американо-японський альянс недостатньо інституціоналізований, щоб протистояти «Трампу 2.0» — поверненню адміністрації Трампа. Незаперечним є те, що здатність Альянсу захищати Японію та регіон є більшою, ніж будь-коли, але в міру того, як ставки на безпеку в Східній Азії зростають, дії США перебувають під пильним наглядом як з боку їхніх союзників, так і з боку супротивників. Хаотичний вихід з Афганістану у 2021 році та коментарі президента Байдена, які відхиляли ідею відправлення військ в Україну, натякаючи, що причиною є статус Росії як ядерної держави, сильно вплинули на сприйняття Японією розширеного стримування США. Хоча ці події самі по собі не спричинили суттєвих змін у дебатах про оборонну політику Японії, особливо тому, що жодна з країн не є союзником США за договором, вони, безумовно, активізували дебати щодо ядерних варіантів.

Однак, Японія, схоже, залишається відданою своїй ролі прихильника нерозповсюдження ядерної зброї та роззброєння. Особливо це стосується нинішньої адміністрації Кішіди. На відміну від Абе, який намагався заохотити дискусію щодо ядерної політики Японії, Кісіда не дозволив своєму уряду продовжити дискусію, назвавши її «неприйнятною». Саміт G7 у Хіросімі відобразив дилему Японії як прихильника нерозповсюдження ядерної зброї та роззброєння, продовжуючи покладатися на ядерну парасольку США для власної національної безпеки. Якщо Північна Корея суттєво не посилить своє ядерне залякування Японії або Росія не здійснить ядерний удар по Україні, така позиція щодо досягнення ядерного роззброєння, покладаючись на ядерне стримування США, ймовірно, залишиться навіть після припинення правління адміністрації Кісіди.

Отже, у XXI столітті військово-політичний союз між Японією та США лише зміцнів. З 2016 року основним фактором активізації військового співробітництва двох країн стала безпрецедентне збільшення активності з боку КНДР. Токіо і Вашингтон розробляють курс військово-політичного альянсу в рамках кількох регулярних та тимчасових зустрічей та діалогів. На найвищому на рівні, цілі та пріоритети альянсу встановлюються під час лідерських самітів між президентом США і прем'єр-міністром Японії. В останні роки Сполучені Штати та Японія почали глибше кооперуватися у дослідженнях в сфері оборонної промисловості та спільному виробництві систем зброї. США та Японія співпрацюють у космічній галузі. Японія збільшила навчання Сухопутних сил самооборони (GSDF) з морською піхотою США. Дві країни тісно співпрацюють у сфері розвитку технології ПРО, проводять спільні науково-дослідні проекти. Японія є основним покупцем оборонного обладнання американського виробництва і має статус країна НАТО плюс п'ять.

References

1. Blair, D., Hironaka, M., (January 24, 2016), The North Korean Nuclear Test and the US-Japan Alliance, *The Diplomat*, Available from: http://thediplomat.com/2016/01/the-north-korean-hydrogen-bombtest-and-the-us-japan-alliance/ [accessed: 11.03.2024].

2. Defense of Japan 2018, (August 2018), Japan Ministry of Defense. White Paper, 550 p.

3. Dominguez, G., (October 29. 2018), SM-3 Block IIA successfully completes intercept test, *Jane's Defence Weekly*, Available from: https://www.janes.com/article/84127/sm-3-block-iia-

[29] Johnson, J. (February 27, 2022), Op. cit.

successfully-completes-intercept-test [accessed: 11.03.2024].

4. Envall, D., (2015), The Okinawa «Effect» in US–Japan Alliance Politics, *Asian Security*, Volume 11, Issue 3, p. 225-241, Available from: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14799855.2015.1111339 [accessed: 11.03.2024].

5. Garamone, J., (October 31, 2017), Trilateral Cooperation Needed to Combat North Korean Threat, *DoD News*, Available from: https://dod.defense.gov/News/Article/Article/1358791/trilateral-cooperation-needed-to-combat-north-korean-threat/ [accessed: 11.03.2024].

6. Green, M. J., (2007), The US-Japan alliance a brief strategic history, Asian governments and legal systems. Available from: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:HsmX5hqQogIJ:https://www.asianstudies.org/wp-content/uploads/the-us-japan-alliance-a-brief-strategic-history.pdf+&cd=19&hl=ru&ct=clnk&gl=ua a [accessed: 11.03.2024].

7. Grevatt, J. (January 20, 2019), Japan steps back from F-35 assembly, *Jane's Defence Industry*, Available from: https://www.janes.com/article/85838/japan-steps-back-from-f-35-assembly [accessed: 11.03.2024].

8. Harper, J. (2021), Special report: U.S., Japan Set to Enhance Cooperation on Military R&D, *National defense*, Available from: https://www.nationaldefensemagazine.org/articles/2021/12/8/us-japan-set-to-enhance-cooperation-on-military-rd [accessed: 11.03.2024].

9. Japan's Policies on the Control of Arms Exports, *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. Available from: https://www.mofa.go.jp/policy/un/disarmament/policy/index.html [accessed: 11.03.2024].

10. Japanese Self-Defense Forces launch 1st amphibious fighting unit (April 7, 2018), *Kyodo News*, Available from: https://english.kyodonews.net/news/2018/04/2f3bb80eb01b-japan-holds-kick-off-ceremony-for-1st-full-fledged-amphibious-force.html [accessed: 11.03.2024].

11. Japanese Government's Efforts to Address Information Security Issues (November, 2008), *NISC*. Available from: https://www.nisc.go.jp/eng/pdf/overview_eng.pdf [accessed: 11.03.2024].

12. Johnson, J., (February 27, 2022), Japan Should Consider Hosting U.S. Nuclear Weapons, Abe Says, *Japan Times*, Available from: https://www.japantimes.co.jp/news/2022/02/27/national/politics-diplomacy/shinzo-abe-japan-nuclear-weapons-taiwan [accessed: 11.03.2024].

13. Joint Statement of the Japan-U.S. Cyber Dialogue (July 24, 2017), *U.S. Department of State*. Available from: https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2017/07/272815.htm [accessed: 11.03.2024].

14. Kawasaki, A., Nahory, C., (October 3, 2014), Japan's Decision on Collective Self-Defense in Context, *The Diplomat*, Available from: http://thediplomat.com /2014/10/japans-decision-on-collective-selfdefense-in-context/ [accessed: 11.03.2024].

15. Missile Defense Review (January 17, 2019), U.S. Department of Defense, 116 p. [accessed: 11.03.2024].

16. Smith, S., (2015), Asia's Great Powers and Regional Stability: A New Trilateral Dynamic Between the United States, China and Japan, *American Foreign Policy Interests*, Vol. 37, № 5-6, p. 303-310 [accessed: 11.03.2024].

17. Space cooperation Agreement between the United States of America and Japan (May 28, 2013), *U.S. Department of State: official website*, Available from: https://www.state.gov/documents/organization/219765.pdf [accessed: 11.03.2024].

18. Stockholm International Peace Research Institute, (April 17, 2019), *Importer/Exporter TIV Tables*, Available from: http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php [accessed: 11.03.2024].

19. The U.S.-Japan Alliance, (June 13, 2019), Congressional. Research Service, 53 p. Available from: https://sgp.fas.org/crs/row/RL33740.pdf [accessed: 11.03.2024].

20. The Guidelines for Japan-U.S. Defense Cooperation (April 27, 2015), *U.S. Department of Defense*. Available from: https://www.mofa.go.jp/files/000078188.pdf [accessed: 11.03.2024].

21. The Three Principles on Transfer of Defense Equipment and Technology, *Ministry of Foreign Affairs of Japan*. Available from: https://www.mofa.go.jp/fp/nsp/page1we_000083.html [accessed: 11.03.2024].

22. Yamaguchi, N., (2015), The Sino-Japanese Relationship and Its Implications for Regional Security in East Asia, *American Foreign Policy Interests*, Vol. 37, № 5–6, p. 288–295 [accessed: 11.03.2024].

23. Wu, X. (2016), Cooperation, Competition and Shaping the Outlook: The United States and China's Neighbourhood Diplomacy, *International Affairs*, Vol. 92, № 4, p. 849–867 [accessed: 11.03.2024].